

Valtakunnallisten palveluiden ohjausjärjestelmän arviointi- Finna

Finna-konsortiorryhmä 26.11.2020

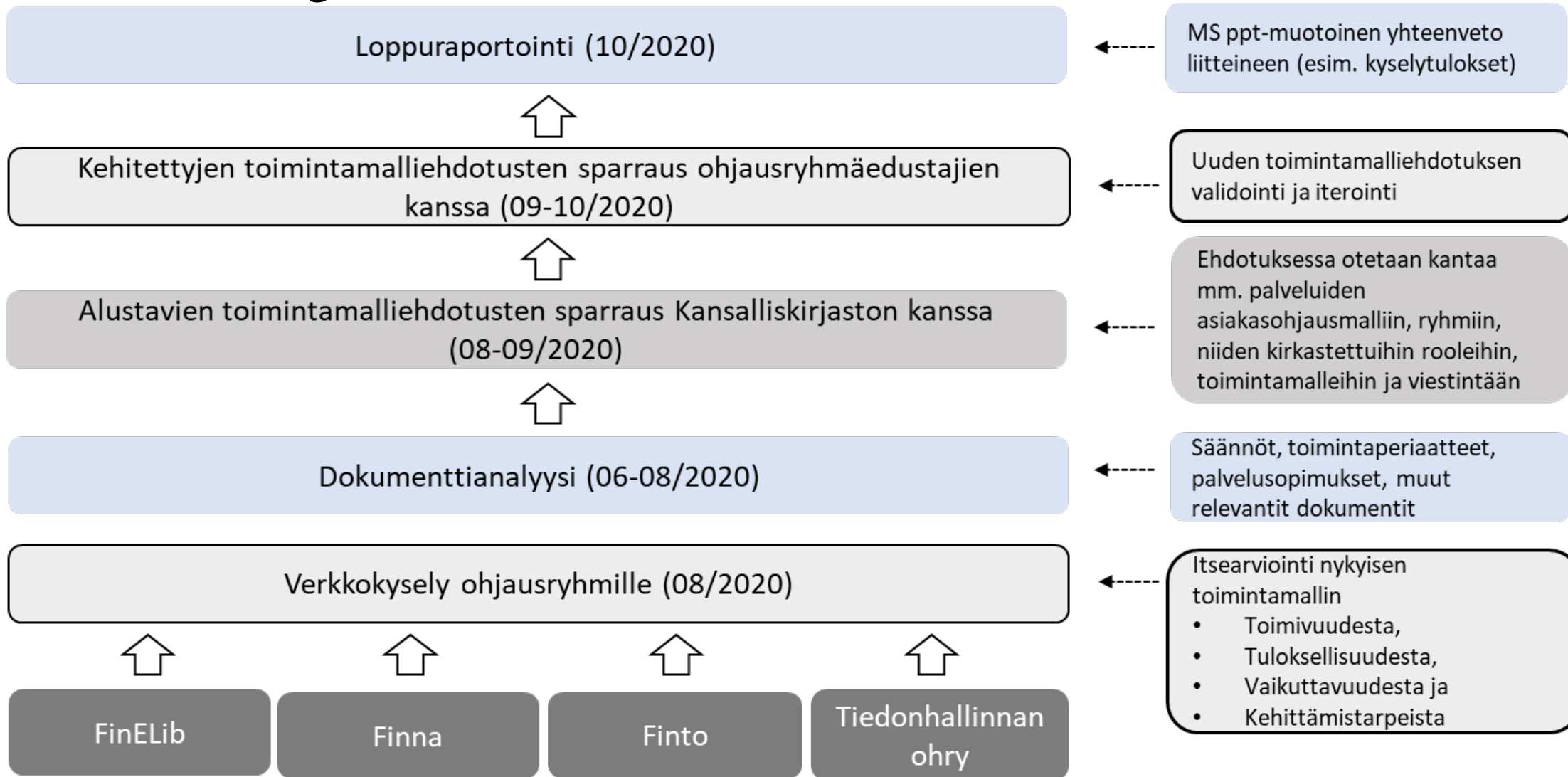
Kristiina Hormia-Poutanen

Tausta ja toteutus

- Kansalliskirjaston tuottaa kirjastoille, arkistoille ja museoille keskitettyjä palveluita
- Palveluiden **ohjausjärjestelmä on palveluiden asiakasohjauksen kanava**, jonka kautta asiakasorganisaatiot ja osallistuvat palveluiden toiminnan linjaamiseen
- Ohjausjärjestelmää on uudistettu vuosina 2010-2011 ja 2014-2015

- Vuonna 2020 arviointi koskee FinELibiä, Finnaa, Fintoa ja tiedonhallinnan ohjausryhmää
- Arviointi kohdennetaan ensisijaisesti **palveluiden ohjausryhmille**
- Arvioinnin toteutti Kansalliskirjaston toimeksiannosta WitMill Oy
- **Verkkokyselyssä** arvioitiin mm. nykyisen toimintamallin toimivuutta, tuloksellisuutta, vaikuttavuutta ja kehittämistarpeita
- **Dokumenttianalyysin** pohjalta arvioitiin palveluiden ohjausmallia
 - **Rakenteet:** Ryhmät, niiden kirkastetut keskinäiset roolit ja vastualueet
 - **Johtaminen:** Päätöksenteko ja johtamismalli, ohjauksen toimivuuden arviointi
 - **Toiminta:** Toimintamallit, toiminnan sisällöt, toimintaa ohjaavat dokumentit, toiminnan dokumentointi ja arviointi
 - **Viestintä:** Viestintä ryhmien sisällä, suhteessa jäsenorganisaatioihin ja ryhmien välillä

Tausta ja toteutus

Yhteenveto kyselytuloksista 1/4

- Verkkokyselyyn saatiin 92 vastausta, joista **58** oli valmista vastausta
- Yliopistojen näkemykset painottuivat kyselyssä – vastaajista
 - 20 yliopistoista ja 11 ammattikorkeakouluista
 - 9 erikoiskirjastoista tai tutkimuslaitoksista
 - 8 yleisistä kirjastoista
 - 3 muista julkisorganisaatioista, 2 museoista ja 2 arkistoista ja 3 edusti jotain muuta vastaajaryhmää
- 14 vastaajista kuului FinELibin ohjausryhmään ja **suurin osa vastauksista kohdentui FinELibiin**
- 21 vastaajista vastasi **Finnan** osalta kysymyksiin
- 10 vastausta koski **Fintoa**
- 13 vastausta koski tiedonhallinnan ohjausryhmää

Yhteenveto kyselytuloksista 2/4

- Asteikko 1-5
 - 1= Erittäin paljon eri mieltä / Toimii erittäin huonosti
 - 2= Melko paljon eri mieltä / Toimii melko huonosti
 - 3= En osaa sanoa
 - 4= Melko paljon samaa mieltä / Toimii melko hyvin
 - 5= Erittäin paljon samaa mieltä / Toimii erittäin hyvin
- Arviot eri ryhmien toimivuudesta vaihtelivat **3 "en osaa sanoa" ja 4 "toimii melko hyvin"** välillä

Yhteenveto kyselytuloksista 3/4

- Väittämissä
 - Ohjausryhmän tavoitteet ja tehtävät ovat selkeitä
 - Ohjausryhmätoiminta on viime vuosina onnistunut kokonaisuutena hyvin
 - Saan tarpeeksi tietoa sektorini organisaatioilta voidakseni tuoda sektorin näkemyksiä esille ollaan **keskimäärin neutraalille** tasolla,
- Väittämästä " Ohjausryhmä saa tarpeeksi tietoa palvelun tilanteesta" ollaan keskimäärin **samaa mieltä**
- Eroja on palvelujen välillä- **Finna saa jossain väittämissä korkeampia** arvioita
- "**Ohjausryhmätoiminta** on viime vuosina onnistunut kokonaisuutena hyvin"
 - Finnan osalta ollaan keskimäärin melko paljon **samaa mieltä**
 - muiden osalta ollaan melko paljon **eri mieltä**

Yhteenveto kyselytuloksista 4/4

- Väittämissä "Palvelun toiminnasta saa oikeaa ja riittävää tietoa", "Saan riittävästi tietoa palvelun ohjausryhmän linjauksista", "Palveluun liittyvä päätöksenteko on selkeää ja läpinäkyvää" ja "Sektorini tarpeet tulevat huomioiduiksi palvelun toiminnassa" ollaan keskimäärin **neutraalille** tasolle
- Väittämästä "Tunnen riittävän hyvin palvelun ohjausjärjestelmän" ollaan keskimäärin melko paljon **samaa mieltä**
- Palvelujen välillä on pieniä eroja,
 - **Finnan** osalta ollaan keskimäärin melko paljon **samaa mieltä** väittämistä "Palvelun toiminnasta saa oikeaa ja riittävää tietoa" ja "Saan riittävästi tietoa palvelun ohjausryhmän linjauksista"
 - **FinELibin** osalta keskimäärin melko paljon **eri mieltä** ollaan väittämästä "Sektorini tarpeet tulevat huomioiduiksi palvelun toiminnassa"

Finna

Kyselyn tulokset

OHJAUSJÄRJESTELMÄN ARVIOINTI: KYSELYTULOKSET - FINNA

- Finnan kaikkien ryhmien arvioidaan toimivan keskimäärin melko hyvin
- Väittämiin "Finnaan liittyvä päätöksenteko on selkeää ja läpinäkyvää" ja "sektorini tarpeet tulevat riittävästi huomioiduksi Finnan toiminnassa" suhtaudutaan keskimäärin **neutraalisti**, mikä johtuu keskimäärin neutraalisti suhtautuvien määrästä (30-35 % vastaajista), kun taas eri mieltä väittämästä on 15 % ja 30 % vastaajista
- Väittämistä "Konsortioyhmän tavoitteet ja tehtävät ovat selkeitä", "Konsortioyhmätoiminta on viime vuosina onnistunut kokonaisuutena hyvin", ja "Konsortioyhmä saa tarpeeksi tietoa palvelun tilanteesta" ollaan keskimäärin **melko paljon samaa mieltä**; kukaan 9 vastaajasta ei ole eri mieltä väittämistä
- Finnan konsortioyhmän koetaan pääsääntöisesti käsittelevän oikeita asioita
- Avoimissa vastauksissa konsortioyhmän toivotaan jatkossakin käsittelevän Finnan strategisia linjauksia sektorirajat ylittävällä tavalla
- Hyvänä Finnan ohjausjärjestelmässä pidetään mm. laajaa edustuksellisuutta, keskustelevia työpajoja, kehityshalukkuutta, Kansalliskirjaston keskitettyä koordinointia ja hyvää asioiden valmistelua

Mitä asioita Finnan...

KONSORTIORYHMÄN PITÄISI KÄSITELLÄ JA MITEN? (N=6)

Strategisia ja sektorirajat ylittäviä linjauksia palvelun kehittämiseksi

- Finnan strategiset linjaukset ovat keskiössä, kun aika hyvin on tähän asti ollutkin. Myös valmistelu on toiminut aika hyvin: Kansalliskirjaston oma valmistelu, konsortioryhmän työpajat ja varsinaiset kokoukset.
- Kehittämisen suuntaa juurikin.
- Kehittämiseen liittyviä kysymyksiä.

Alan osaamisen parantaminen esim. kansainväliseen toimintaan osallistumalla ja kokeellisella kehittämisellä

- Alan sisäinen osaamisen kohottaminen, osallistuminen kansainväliseen toimintaan ja kokeellinen kehittäminen KAM/GLAM-sektorilla voisi olla aktiivisempaa. Se on ehkä ydintehtävän ulkopuolella, mutta siitä huolimatta Finna voisi olla aktiivinen sen käynnistämisessä. Tähän liittyvät mm. sisältöjen avoimuuteen liittyvä juridinen tietoisuus ja keskustelu alan kehittämisestä, digitaalisen hyödyntämisen taidot organisaatioissa ja koulutusohjelmissä sekä digitaaliset kokeiluhankkeet kansallisella tasolla.

Sektorirajat ylittäviä kehittämisratkaisuja

- Ehkä vieläkin enemmän keskustelua organisaatio- ja sektorirajat ylittävästä kehittämisestä. Uskon, että siten syntyvillä toiminnan muodoilla taattaisiin yhteiskunnallinen mielenkiinto ja vaikuttavuus myös tulevana vuosina.
- Museosektorin kohteiden tiedonhaun helppouden lisääminen. Esimerkiksi edelleenkin Finnan tarkennettu haku on tehty kirjastolahtöiseksi. KOKO-ontologia tulisi ottaa käyttöön, samoin lavennetun haun eli ontologian suomat erinomaiset hakumahdollisuudet. Ontologioita ovat käyttäneet monet museot jo 10 vuoden ajan. Miksi lavennettua halua ei edelleenkään käytetä hyödyksi Finnassa? Finna ja Finto naimisiin, kiitos.

Mitä Finnan...

OHJAUSJÄRJESTELMÄSSÄ ON HYVÄÄ JA PITÄISI SÄILYTTÄÄ? (N = 7)

Laaja edustuksellisuus

- Konsortior ryhmässä on laaja edustus, mikä on hyvä asia. Asiat on valmisteltu riittävän hyvin kokouksia varten. Työpajat ovat hyvä tapa ideoida uusia asioita.

Keskustelevat työpajat, rooli yhteistyöalustana

- Keskustelevat työpajat ovat olleet hyviä. Uskoakseni toiveet, jotka muutakin kautta tulevat tietoon, selkeytyvät siinä.
- Kaikki tahot yhteenkokoava konsortior ryhmä, jotta kaikkien ääni kuuluu ja asioista on mahdollista keskustella yhdessä.
- Jos ymmärrän terminologian oikein, konsortior ryhmän toiminta on ollut poikkeuksellisen hyvä ikkuna sektorin toimintaan ja mahdollinen yhteistyöalusta.

Kehityshalukkuus ja aktiivinen ote valmistelussa ja viestinnässä

- Aktiivinen ote viestintään ja asioiden valmisteluun projektiryhmän puolelta ovat helpottaneet työskentelyä.
- Keskitetty koordinointi Kansalliskirjastossa, asiakas- ja intressiryhmien edustus, puheenjohtajan aktiivisuuden kannustaminen ja ylläpito. Etäosallistumismahdollisuus. Temaattiset (myös strategiset) työpajat.
- Kehityshalukkuus on hyvä asia. Samoin se, että palautteeseen vastataan melko nopealla aikataululla.

Mitä Finnan...

OHJAUSJÄRJESTELMÄSSÄ ON HUONOA JA PITÄISI MUUTTAA? (N = 7)

Raskaus, suuri työmäärä, jos osallistuu myös työpajoihin

- Konsortior ryhmän jäsenten työmäärä muodostuu ehkä turhan suureksi, jos osallistuu aktiivisesti myös työpajoihin. Konsortior ryhmän **jäsenet tekevät tätä kuitenkin oman työnsä ohessa ja monella on muitakin työ/ohjausryhmä-jäsenyyksiä.**
- **Osin melko raskas toimintatapa.**

Ryhmän tarpeellisuus, vähäiset vaikutusmahdollisuudet

- "Konsortior ryhmän tarpeellisuus on kyseenalainen, koska suurin osa työstä tapahtuu sektorikohtaisissa ryhmissä ja projektiryhmässä. Konsortior ryhmän kokoukset ovat melko tehottomia ja pitkiä, ja niissä keskitytään lähinnä projektiryhmän presentaatioihin. "
- Konsortior ryhmän toiminnan kautta on, ainakin edustamallani organisaatiolla, varsin vähäiset mahdollisuudet Finnan toiminnan ohjaamiseen. Se on toiminut paremmin vapaamuotoisena foorumina.

Jäsenten näkyminen palvelussa

- Ohjausryhmän jäsenet voisivat esittäytyä kasvokuvoin/videoin Finna-sivuilla ja kertoa, mitä tekevät/mistä vastavat/mitä kehittävät ohjausryhmässä.

Mitä toivot Finnan...

OHJAUSJÄRJESTELMÄLTÄ? (N = 6)

Isojen linjausten selkeämpi viestintä

- Kansalliskirjaston tiedotuksessa (esim. "Missä mennään") voisi ehkä tuoda selkeämmin esille isot linjaukset. Nyt ne välillä hukkuvat turhankin yksityiskohtaiseen, enemmän tekniseen jargoniin.

Sujuva palvelun kehittäminen

- Auttaa sujuvasti kehittämään Finnaa käyttäjiä paremmin palvelevaksi.
- Finnan ohjauksen osalta saattaa olla tehokkaampiakin malleja, mutta niihin minulla ei puolestaan ole painavaa sanottavaa.

Selkeä rakenne, toimijoiden yhteenkokoaminen, tulevaisuuteen suuntautunut kehittäminen

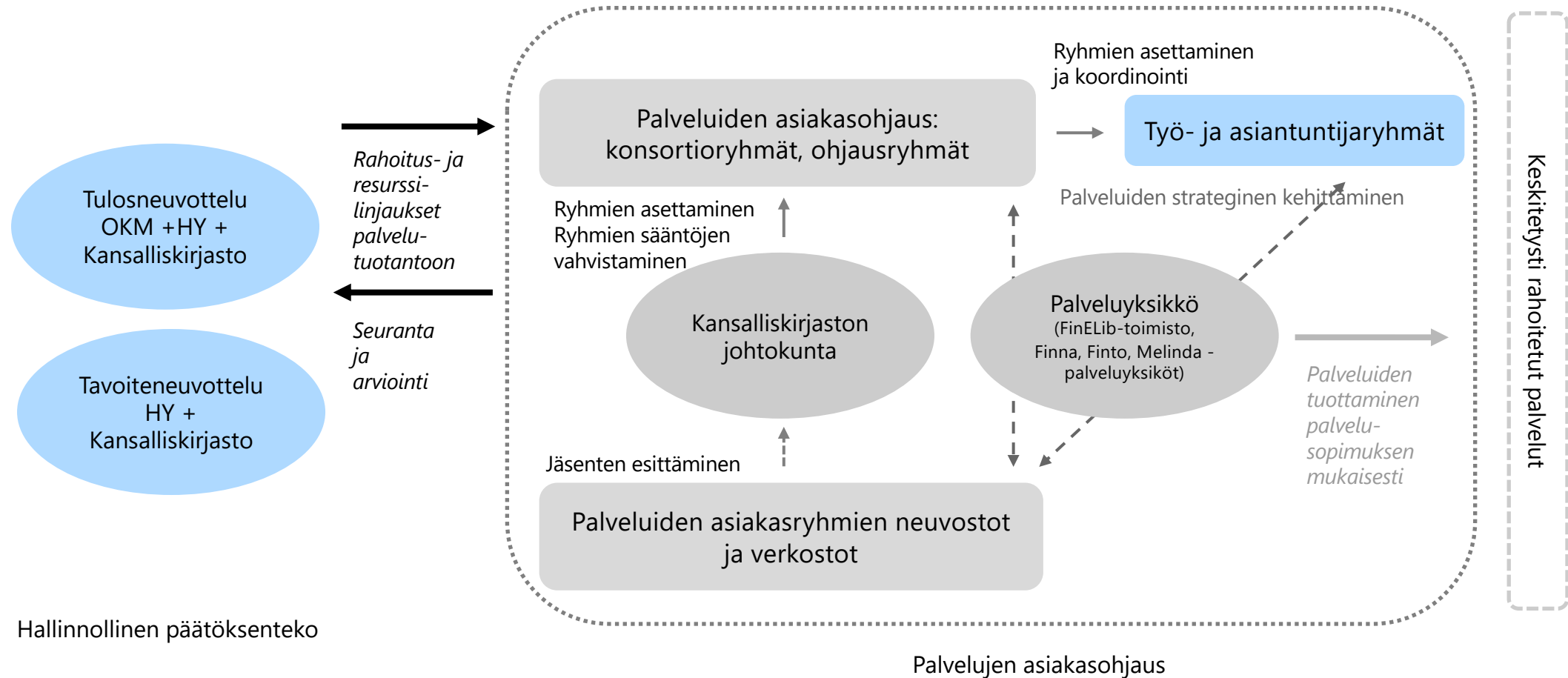
- Selkeää rakennetta, eri tahojen yhteenkokoamista, tulevaisuuden kehittämiseen suuntautumista.
- Mahdollistavaa asennetta ja otetta koko julkisen sektorin suuntaan, ei ainoastaan OKM:n hallinnonalan sisällä.

Sektorien tarpeiden huomiointi

- Että yleisten kirjastojen tarpeet tulevat huomioiduksi.
- Pidän itse Finnan konsortioryhmän foorumimaista toimintaa erinomaisena tapana tuottaa yhteisymmärrystä KAM-sektorilla, enkä haluaisi muuttaa siinä juuri mitään.

Yhteenveto ja suositukset

Palvelujen ohjaus

Dokumentit

Toimintaa ohjaavat dokumentit- kuvaus

Toimintaympäristöstä tulevat linjaukset mm.

- Avoin tiede
- EU-tason linjaukset
- Lainsäädäntö

Konsortion toimintaperiaatteet

FinELib &
Finna

Palvelusopimus ja liitteet

Konsortion ohjausryhmän/
palvelun ohjausryhmän säännöt

Toimintaa ohjaavat dokumentit- rakenne

Toimintaperiaatteet

Allekirjoitus:

FinELib (2007)

- Kirjastosektoreiden pj:t
- KK:n johtokunnan pj.
- KK YKH
- Vastaava palvelupäällikkö

Finna (2019)

Kansalliskirjaston johtokunta vahvistaa uudistetut toimintaperiaatteet konsortioryhmän käsittelyn jälkeen

- Määritelmät
- Konsortion jäsenet
- Konsortion tausta ja tarkoitus
- Kansalliskirjaston/ palveluyksikön tehtävät
- Konsortion jäsenen tehtävät
- Sektoreita koordinoivien organisaatioiden rooli
- Konsortion toiminnan rahoitus
- **Kustannustenjakomalli**
- Konsortion hallinto ja päätöksenteko
- Työskentelymuodot
- **Tiedotus ja kommunikointi**
- Konsortion voimassaolo
- Toimintaperiaatteiden uudistaminen

FinELib: <https://www.kiwi.fi/display/finelib/Toimintaperiaatteet>

Finna: <https://www.kiwi.fi/display/Finna/Finna-konsortio?preview=/51840982/193528808/Finna-konsortion%20toimintaperiaatteet%202020-2021.s.pdf>

Toimintaa ohjaavat dokumentit- rakenne

Palvelusopimus ja liitteet

Allekirjoitus:

Organisaation valtuuttama taho
Kansalliskirjasto

- Sopijapuolet
- Määritelmät
- Sopimuksen tausta
- Kansalliskirjaston velvoitteet
- Asiakkaan velvoitteet
- Yhteiset velvoitteet
- Sopimuksen kohde
- Kustannukset
- Tietojen luottamuksellisuus
- Tietosuoja ja tietoturva
- Sopimusrikkomus ja sen seuraamukset
- Vahinkojen korvaaminen
- Ylivoimainen este
- Sopimuksen voimassaolo ja uudistaminen
- Sopimuksen muuttaminen/siirtäminen
- Vastuu oikeuden loukkauksista
- Erimielisyyksien ratkaiseminen
- Yhteistyön organisointi
- Yhteyshenkilöt
- Sopimuskappaleet
- Liitteet

Toimintaa ohjaavat dokumentit- rakenne

Konsortior ryhmän/
ohjausryhmän säännöt

Kansalliskirjaston johtokunta
vahvistaa

- Konsortior yhmä/ohjausryhmä (kuvaus)
- Konsortior yhmän/ Ohjausryhmän tehtävät
- Konsortior yhmän/ohjaus kokoonpano ja edustajien valinta
- Konsortio-/ohjausryhmän toimikausi
- Konsortio/ohjausryhmän kokoukset ja koollekutsuminen
- Päätösvaltaisuus
- Konsortio-/ohjausryhmän toiminnan kustannukset
- Asiantuntijaryhmien työskentely
- Konsortio-/ohjausryhmän sääntöjen muuttaminen

Yhteenvetoa ja suosituksia

Dokumenttiansalyysi

- **Dokumenttien perusteella palveluiden ohjausjärjestelmä on selkeä, hyvin kuvattu ja dokumentoitu ja sisäisesti johdonmukainen**
 - Eri ohjausryhmien tehtävät ja jäsenyydet ovat linjassa keskenään, ryhmien säännöt on kuvattu yhdenmukaisesti ja ne ovat julkisesti saatavilla
 - Jäsenyyden perustuminen palveluiden kohderyhmien, esim. sektoreiden, edustavuuteen vaikuttaa perustellulta ja nimeämiskäytäntö vaikuttaa vuorovaikutteiselta (esim. sektorineuvostot nimeävät itse edustajansa)
 - Kokousten ajankohdat, esityslistat ja pöytäkirjat ovat julkisesti saatavilla
 - Toimintaperiaatteet ja palvelusopimukset ovat niin ikään selkeitä, keskenään yhdenmukaisia ja julkisesti saatavilla

Missä mennään, mitä valmistellaan?

- Palautteen esittely ohjausryhmissä
- Kokouskäytänteiden yhdenmukaistaminen eri ohjausryhmissä ja kokouksiin liittyvän osaamisen varmistaminen
- Ohjausryhmien sääntöjen tarkistus saadun palautteen perusteella ja niiden yhdenmukaistaminen eri ryhmissä
- Vuosikellokäytännön vakinaistaminen kaikissa ryhmissä

Kiitos!